

Képzőművészeti nevelést segítő fejlesztési terv II. osztályban

Az alábbi hatalkalmas fejlesztési tervvel sokféle kompetencia fejleszthető. Mivel sikeresen alkalmaztam II. osztályos kisdíákjaim körében, szeretettel osztom meg, abban bízva, hogy másoknak is segítség lehet az oktató-nevelő munkában.

Első tevékenység: A színek megfeleltetése a zenével.

A ráhangolódás szakaszában a gyerekek megismerkednek az asztalra helyezett hangszerekkel, meg is szólaltathatják azokat. A következő lépésben meghallgatunk egy részletet Vivaldi *A négy évszak* című darabjából, az *Őszt*. Zenehallgatás közben a feladat az, hogy figyeljék meg és keressenek párhuzamokat a zene által keltett belső képek és hangulatok között. Ezt követi egy hangulatkör, amelynek során a gyermekek közlik érzéseiket, gondolataikat. A jelentésteremtés során, a zenedarabot hallgatva a diákok elkezdnek rajzolni. Kiválasztják azt a hangszert, amellyel azonosulni tudnak, és megismerik azt. A pedagógus saját mintamunkáját tekinthetik kiindulópontnak. Az óra folyamán hangsúlyozzuk, hogy a kiválasztott hangszert a zenére ráhangolódva kifejező színekkel, formákkal és vonalakkal ábrázolják a saját fantáziájukra hagyatkozva. A reflektálás során a gyerekek bemutatják az elkészített munkákat, és közös értékelés is történik, elmondják véleményüket nemcsak a saját, hanem a mások munkáiról is. Az egymástól kapott ötletek, tanácsok nagyon hasznosnak bizonyulnak. Az értékelés fejlesztő jellegű, gyerekközpontú, és fontos, hogy mindenki kapjon pozitív visszajelzést.

1. ábra. Hangszerek megszemélyesítése

2. ábra. Hangszerek megszemélyesítése

Második tevékenység: A zene által sugallt alakzatok.

Itt az agynak arra a képességére építünk, hogy képes elraktározni a környezeti hatást, jelen esetben a zenét, akkor is, amikor másfajta műveletet végzünk, és ez a belső világunk részévé válik, gazdagítva ezáltal a képzeletvilágunkat. Ezért ennek a tevékenységnek elsődleges célja a fantázia fejlesztése. A ráhangolódás fázisában Nádler István *Zenére festett képek* című képes albumával ismerkednek meg a diákok. A közös beszélgetés során a kompozíció megfigyeléséről, a vonalak és a színfoltok adott képmezőben való elrendezéséről, a kép hangulatának érzékeléséről, a festmény által felidézett belső kép mozgósításáról lehet szó. A felidézett belső kép függvényében a diákok kitalálhatnak egy rövid történetet, amelyet elmondhatnak társaiknak. Jelentésteremtéskor a gyermekek a fonalfestmény technikájával ismerkednek meg: itt színeket kell megfeleltetniük a kapott alakzatoknak. A pedagógus saját mintamunkáját is bemutathatja. A zenei háttér Mozart *Az ész ereje* című darabja. A munka menete a következő: a gyermekek kikeverik maguknak a kiinduló színt, amellyel dolgozni szeretnének. Két fehér lapot és egy darab cérnát is kapnak. Ezt követően teljesen belemártják a cérnát a festékbe, majd a festékes cérnát leteszik a lapra kérdőjel alakban, utána ráteszik a második lapot, óvatosan megtartják a kezükkel, majd kihúzzák a cérnát. Fölemelik a felső lapot, és kész az alakzat. A tevékenység során a diákok több alakzatot is készítettek, és megfigyelték, hogy milyen formák jönnek létre. A feladat az volt, hogy a vonalakat és a színfoltokat rendezzék el az adott képmezőben. Az előkészített és összekötött botocskákkal lapszált készíthettek. A zene hallgatása közben az elkészített alakzatokat kiegészíthették a zene hangulatát kifejező színekkel, formákkal és vonalakkal. A reflektálás szakaszban tárlatot lehet berendezni az elkészített munkából, és mindenki megfigyelheti társai munkáját a megfelelő zenei hangulattal társítva.

3. ábra. Zene által sugallt alakzatok

Harmadik tevékenység: A mézeskalács tánca.

Ez lehet egy integrált tanulásszervezési nap szerves része. A nap témája a karácsonyi ünnepkörhöz tartozhat. A reggeli üzenet során eléneklik a *Nincsen többé boszorka* című gyerekdalt. Az anyanyelvi órán a *Jancsi és Juliska mézeskalács házikója* című szöveg kerül feldolgozásra. A románórai tevékenység a „Ce” tanulásával folytatódhat, ami formailag és hangzásilag is kapcsolódik a témához. A matematikaóra lehet egy vásárlási szerepjáték, ahol fabatkával lehet mézeskalácsot vásárolni. A mézeskalácsot lehet a gyerekekkel együtt formázni és megsütni már előző nap. A képzőművészeti óra során a ráhangolódásban a diákok elmesélik, milyen mézeskalácsformákat készítettek. Az órai tevékenység témája a mézeskalácsformák rajzolása, különböző motívumok díszítésével. A munka menete a következő: a diákok először grafitceruzával megrajzolják a formát, és ráerősítenek zsírkrétával. Amikor elkészültek ezzel, előveszik a színes ceruzát és befedik a teljes felületet barnával, majd úgy díszítik, mint ahogyan a mézeskalácsot díszíteték sütéskor. A reflektálás során ki lehet értékelni közösen a gyermekek órai tevékenységét és az elkészült rajzokat, vigyázva arra, hogy mindenki pozitív értékelést is kapjon. A munkákat kiállítjuk.

4. ábra. Mézeskalács szív

5. ábra. Mézeskalács házikó

Negyedik tevékenység: A téli tájkép.

A 20. században megjelentek olyanfajta képzőművészeti alkotások, amelyek a zenéből nyertek ihletet. Zenei ihletforrásként a téli tájkép elkészítéséhez Vivaldi *Négy évszaka* jából a *Tél* című tételt hallgatjuk meg. Ennek nyomán valójában az érzelmek jelenülnek majd meg a rajzokban. A ráhangolódásban elő lehet hívni a téllal kapcsolatos előzetes tudást, a megélt élményeket. Az elhangzottakat pókhálóábrával lehet rögzíteni a táblára, majd Carlo Maglitto olasz származású képzőművész képeit mutatjuk be, aki a zenei élmény hatására alkotott. A téli táj elkészítéséhez a gyertyával való rajzolás technikáját is lehet alkalmazni.

A jelentésteremtéshez a diákok az említett zeneművet hallgatva kapcsolatot kell teremtsenek a zene és a táblára felírt szavak között. Konkrétabban: meg kell jelöljék, hol érzékelik a havazást, a téli vihart, ünnepi hangulatot. Ezt követően a diákok feladata, hogy készítsék el azt a téli tájat, amelyet szerintük a zene kifejez. A rajzolás során hasz-

nálhatnak ceruzát, gyertyát és temperát, javító filctollat, tintát. Az óra végén kiállítjuk az összes rajzot, és a tanulókkal közösen értékeljük a munkákat a témának és technikának megfelelő, előre kiszabott kritériumok szerint. Ezek a következők lehetnek: a téma és tartalom kapcsolata, kompozíciós szerkezet, a tanult technika ügyes alkalmazása.

6. ábra. Téli tájképek

Ötödik tevékenység: Zenélő erdő festéklekaparással.

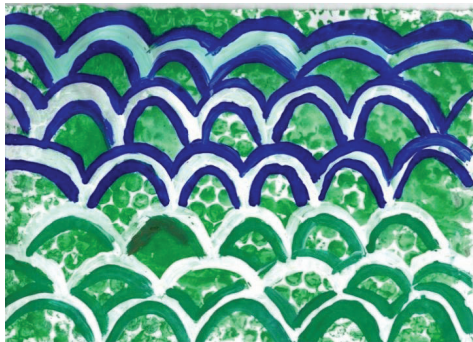
Ez ugyanolyan jellegű, mint a negyedik, ahol a zene és a kép összekapcsolásából születnek a képzőművészeti alkotások. A kivitelezésben érdemes szem előtt tartani a fokozatosság elvét. A ráhangolódást lehet címmeditációval kezdeni. Felírjuk a táblára Johann Sebastian Bach *Fantázia* zeneműjének címét. A feladat az, hogy a gyerekek találják ki, miről szólhat a darab annak alapján, amit a címe sugall nekünk. Ez lehetőséget biztosít arra, hogy a gyermekek előhívják előzetes tudásukat a „fantázia” szóval kapcsolatban. Ezt követi a zeneműnek a meghallgatása, és az előfeltevések konkretizálása. Az órai tevékenység során, zenehallgatás közben rajzolják le a *zenélő erdőt*. A pedagógus a mintamunka bemutatásával ismerteti az új technikát: a festéklekaparást. A munka menete a következő: a diákok akrillal jó vastagon befedik a teljes papír felületét. A barnás-sárga vagy aransárga színt választhatják, annak függvényében, hogy az aranyerdőt vagy az ezüsterdőt akarják elkészíteni. Amikor a festék megszárad, az erdőt visszakaparással jelenítik meg – a kaparást egy tompa hegyű pálcikával lehet végezni. A zárókörben mindenki megcsodálja az újonnan született szép munkákat. A rajzokat haza is vihetik, és varázslatos napokat kívánhatnak velük a szüleiknek.

Hatodik tevékenység: Hóvirágos rét.

Ennek a tevékenységnek a zenei alapja Áprily Lajos *Tavaszdívik* és Március című verseinek megzenésített változata. A ráhangolódás fázisában meghallgatjuk a verseket a Kicsi Hang együttes zenei feldolgozásában. Zenehallgatás során a gyermekek bekapcsolódhatnak az éneklésbe, és imitálhatják is a valamelyik hangszeren való játszást. Ezzel az énekkel sikerül felidézni a tavaszi hangulatot és az újjáéledés fölötti örömet. Folytatásként meghallgatjuk Vivaldi *Négy évszak* című művéből a *Tavasz* tételt, és közben a diákok megfigyelik azt, hogy melyik zenei aspektushoz milyen természeti

jelenség kapcsolható. Például azt, hogy melyik résznél „bújnak ki” a hóvirágok az avar alól stb. Aztán pecsételés-technikával zöld rétet festenek a gyerekek. Mindenki befestett zöldre egy műanyag fóliát, majd azt pecsételi rá a fehér lapra. A fólia levétele után a lap felületét hagyják megszáradni. Utána a hóvirágokat és dombokat festik kék és fehér színekkel, a farkasfog és kapuvonal motívumokat alkalmazva.

Az elkészült munkákat a tanterem díszítésére lehet használni, ezzel is értékelve a gyerekek munkáját és tavaszi hangulatot keltve a teremben.

7. ábra. Hóvirágos rét